

Iğdır Üniversitesi, Hayvan Hastanesi Doğum, Jinekoloji ve Suni Tohumlama Kliniği'ne 2019-2023 Yılları Arasında Getirilen Hayvanların Genel Analizi

Metin MALGAZ¹ Gökhan KOÇAK^{2*}

¹ Iğdır Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Zootekni Anabilim Dalı, Iğdır, Türkiye

² Iğdır Üniversitesi, Tuzluca Meslek Yüksekokulu, Laborant ve Veteriner Sağlık Programı, Iğdır, Türkiye

Sorumlu Yazar

² Iğdır Üniversitesi, Tuzluca Meslek Yüksekokulu, Laborant ve Veteriner Sağlık Programı, Iğdır, Türkiye

Email:

kocakgokhan60@gmail.com

Özet: Bu çalışmada 2019-2023 yılları arasında Iğdır Üniversitesi, Hayvan Hastanesi Doğum, Jinekoloji ve Suni Tohumlama Kliniği'ne getirilen hayvan türlerinin getirilme nedenleri incelenmiştir. Hayvan hastanesine getirilen hayvanların sayıları ve getirilme sebepleri hastane kayıt defterinin incelenmesi ile tespit edilerek, türlere göre gruplandırılmıştır. Yıllara göre hayvan hastanesine getirilen hayvan sayıları 2019, 2020, 2021, 2022 ve 2023 için sırasıyla 137, 170, 156, 176 ve 203 adet olarak belirlenmiştir. Hayvan hastanesine getirilen toplam 842 adet hayvanın türe göre dağılımları ise; kedi (%27,67), koyun (%24,70), köpek (%23,51), inek-düve (%20,07), keçi (%3,91) ve kısırak (%0,11) olarak tespit edilmiştir. Hayvanların başlıca kliniğe getiriliş sebepleri incelendiğinde; kedilerin ovariyohisterektomi (OHE) ve gebelik muayenesi için getirilme oranları sırasıyla %65,66 ve %24,46 iken Köpeklerin OHE ve gebelik muayenesi için getirilme oranları sırasıyla %22,72 ve %30,80 olarak bulunmuştur. Koyun ve keçilerin kliniğe getirilme nedenleri daha çok abortus olup, sırasıyla %32,69 ve %60,60 olduğu belirlenmiştir. Sığırlar için kliniğe getirilme nedeni olan suni tohumlama oranı %34,31 olduğu belirlenmiştir. Kısırakların ise tamamı (%100) gebelik muayenesi için kliniğe getirilmiştir. Yapılan bu çalışma sonuçlarına göre, Iğdır Üniversitesi Hayvan Hastanesine Doğum, Jinekoloji ve Suni Tohumlama kliniği'ne getirilen hayvan türlerinin çoğunluğunu koyun ve pet grubu hayvanların oluşturduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Doğum ve Jinekoloji, Suni Tohumlama, Retrospektif çalışmalar

General Analysis of Animals Brought to Iğdır University, Animal Hospital Obstetrics, Gynecology and Artificial Insemination Clinic between 2019-2023

Bu makale "Iğdır Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul"unun Tarih: 24.10.2024 Toplantı No 2024-50 ve Karar No:2024-1064 sayılı kararı ile Etik Kurul Onayı almıştır.

Bu çalışma Metin MALGAZ'ın Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

Abstract: This study investigated the reasons for the animals brought to the Veterinary Clinic, Obstetrics, Gynecology and Artificial Insemination Clinic of Iğdır College between 2019 and 2023. The number of animals brought to the veterinary clinic and the reasons for their admission were determined by analyzing the hospital book and grouped by species. The number of animals admitted to the veterinary hospital in 2019, 2020, 2021, 2022 and 2023 was 137, 170, 156, 176 and 203 respectively. The 842 animals admitted to the veterinary hospital were distributed by species as follows: cats (27.67%), sheep (24.70%), dogs (23.51%), female cattle (20.07%), goats (3.91%) and mares (0.11%). When examining the main reasons for bringing animals to the clinic, it was found that 65.66 cats were brought to the clinic for ovariohysterectomy (OHE) and 24.46% for pregnancy testing. The proportion of dogs brought to the clinic for OHE and pregnancy testing was 22.72% and 30.80% respectively. In sheep and goats, the reasons for admission to the clinic were mostly miscarriages (32.69 % and 60.60 % respectively). The proportion of cattle admitted to the clinic for artificial insemination was 34.31%. All mares (100 %) were brought to the clinic for pregnancy testing. According to the results of this study, it was determined that most of the animal species brought to the Obstetrics, Gynecology and Artificial Insemination Clinic of Iğdır College Veterinary Hospital were sheep and pet group animals.

Key words: Obstetrics and Gynecology, Artificial Insemination, Retrospective study

GİRİŞ

Tarım ve Orman Bakanlığı, İğdır İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün 2024 yılında yayınlamış olduğu resmi kayıtlar çerçevesinde Hayvan Hastanesinin bulunduğu İğdir merkez ilçesindeki çiftlik hayvanı sayılarının türlere göre dağılımının yaklaşık 57.681 inek, 808.078 koyun, 38.312 keçi ve 8 kısrak olduğu bildirilmiştir (Anonim, 2024a). Ek olarak ilde bulunan pet grubu hayvanların (kedi ve köpek) sayısı ile ilgili net bir veri bulunmamaktadır.

Bilime katkı sağlamak amacı ile planlı veya sistematik olarak verilen toplanıp yorumlanması ve değerlendirilmesiyle elde edilen çalışmaların planlanması ile ileriye yönelik bir temele dayandırılması için yapılan araştırma türü "retrospektif araştırma" olarak adlandırılmaktadır (Çaparlar ve Dönmez, 2016).

Sunulan bu çalışma ile İğdir Üniversitesi, Hayvan Hastanesi Doğum, Jinekoloji ve Suni Tohumlama kliniği'ne getirilen hayvanların genel analizinin incelenmesi yapılmıştır. Elde edilen veriler kapsamında bölgede Doğum, Jinekoloji ve Suni Tohumlama alanı ile ilgili hastalık haritasının çıkarılması, ayrıca İğdir üniversitesi Tuzluca Meslek Yüksek Okulu, Laborant ve Veteriner Sağlık Programı kapsamında üniversitemize öğrenciler tercihlerini yaparken ön bilgi edinmesi, bölgedeki veteriner hekimlere ya da araştırmacılara yardımcı olunması amaçlanmıştır.

MATERYAL ve YÖNTEM

Araştırma materyalini Hayvan Hastanesi Doğum, Jinekoloji ve Suni Tohumlama kliniği'ne 2019-2023 yılları arasında muayene ve tedavi için getirilen 233 kedi, 208 koyun, 198 köpek, 163 sığır (inek+düve), 33 keçi ve 1 kısrak olmak üzere toplam 842 hayvan oluşturdu.

Çalışmada ilk olarak hayvan hastanesini klinik muayene defterinin kayıtları incelendi ve çalışmaya ait yılları kapsayan olguların sayılarının tespiti yapıldı. Elde edilen bu olguların hayvan türlerine göre gruplandırılmaları sağlandı. Türlerin kliniğe getirilme sebepleri dağılımı aylara göre değerlendirilerek ve çizelge halinde sunuldu. Çalışmada elde edilen verilerin istatistiki değerlendirilmesinde ortalama yüzdeler kullanıldı.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu çalışmada kliniğe muayene için getirilen türlerin dağılımına ait tanımlayıcı istatistikleri Çizelge 1'de verilmiştir. Kliniğe türlerin getiriliş sebeplerine ait tanımlayıcı istatistikler ise; kediler için Çizelge 2, koyunlar için Çizelge 3, köpeklerde için Çizelge 4, sığırlar için Çizelge 5, keçiler için Çizelge 6 ve kısraklar için Çizelge 7 hazırlanmıştır. Araştırma kapsamında yıllara göre doğum, jinekoloji ve suni tohumlama kliniğine getirilen hayvan türleri ve sayılarına ait tanımlayıcı istatistikler Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1. Yıllara göre doğum, jinekoloji ve suni tohumlama kliniğine getirilen hayvan türleri ve sayıları

Table 1. Types and numbers of animals brought to the obstetrics, gynecology and artificial insemination clinic by years

Hayvan Türleri	Yıllar					Toplam (%)
	2019	2020	2021	2022	2023	
Kedi	16	35	40	58	84	233 (27,67)
Koyun	40	52	37	43	36	208 (24,70)
Köpek	36	28	50	47	37	198 (23,51)
İnek	35	49	26	18	41	169 (20,07)
Keçi	10	6	3	10	4	33 (3,91)
Kısrak	-	-	-	-	1	1 (0,11)
Toplam	137	170	156	176	203	842

Çizelge 1'e göre, Hayvan Hastanesi Doğum, Jinekoloji ve Suni Tohumlama kliniği'ne 2019-2023 yıllarında muayene ve tedavileri için getirilen 842 hayvan arasında en çok muayeneye getirilen hayvan türleri büyüklük sırasına göre; kedi (%27,67), koyun (%24,70), köpek (%23,51), sığır (inek+düve) (%20,07), keçi (%3,91) ve kısırak (%0,11) olduğu tespit edilmiştir. Kliniğe gelen hayvan sayısının yıllara göre genel dağılımları 2019-2023 yılları için sırasıyla 137, 170, 156, 176 ve 203 olarak kaydedilmiştir.

Yine Çizelge 1 incelendiğinde çalışmada Hayvan hastanesi Doğum, Jinekoloji ve Suni Tohumlama Kliniğine getirilen en fazla türlerin kedi (%27,67) ve koyun (%24,70) olduğu belirlenmiştir.

Konu ile ilgili yapılan çalışmalarda Zonturlu ark. (2018) yaptıkları çalışmada Doğum ve Jinekoloji Kliniğine en fazla getirilen türün inek (%37,21) olduğu bunu sırasıyla kısırak (%33,93), keçi (%15,99), koyun (%8,87), köpek (%2,24) ve kedinin (%1,69) takip ettiği kaydetmişlerdir. Kalkan ark. (1995) ve Alan ark. (1997) en fazla getirilen türün sığır olduğunu (sırasıyla %97 ve %89,15) bildirmektedirler. Taşal ark. (1998) Doğum ve Jinekoloji Kliniğine gelen hayvanların %89,10'unu sığır, %10,9'unun ise koyun, keçi, kedi, köpek, kısırak ve kanatlılar gibi diğer türleri bildirmişlerdir.

Erdem ark. (2018) çalışmalarında daha çok köpeklerin %31,35 oranda kliniğe getirildiğini, Kılıçarslan ve Turna (2018) yaptıkları çalışmalarında %64,31 oranda köpeklerin daha çok kliniğe getirildiğini belirtmişlerdir. Abay ve Canooğlu (2018) hayvanların %59,1'ni köpeklerin oluşturduğunu, benzer şekilde Uçar ark. (2018) %49,00 oranda köpeklerin oluşturduğunu tespit etmişlerdir.

Türkiye'de doğum ve jinekoloji kliniklerine getirilen hayvanların retrospektif çalışmaları incelendiğinde çoğunluğunu sığırların oluşturduğunu bildirilmiştir (Kalkan ark. 1995; Yılmaz ark. 2010). Yılmaz ark. (2010) kliniğe gelen hayvan türlerinin dağılımını en çok %66.49 oranla sığırların olduğunu bildirmişlerdir. Alan ark. (1997) kliniğe getirilen hayvanların %89.15'inin sığırlar tarafından oluşturduğunu bildirmişlerdir. Sarıbay ark. (2016) hayvanların türlere göre dağılımını en çok sığır (inek+düve) %44.08 olarak tespit etmişlerdir. Köse ark. (2018) ise yaptıkları çalışmada Sarıbay ark. (2016)'nın yaptığı çalışmadan sonraki yıllarda kliniğe gelen olgularda en çok sığırların %39 olduğunu ifade etmişler. Doğan (2018) yaptığı çalışmada kliniğe getirilen hayvan türü dağılımının %84,67'sini sığırların olduğunu bildirmiştir. Başka bir çalışmada Kaçar ark. (2018) %64,2 oranda sığırlarda en yüksek olguların kliniğe geldiğini bildirmişlerdir.

Konu ile ilgili sunulan çalışmalarda ki hayvan türlerinin azlığı ya da çokluğunun birbirinden farklı olmasının bölgelerdeki hayvan sayısının büyükbaş, küçükbaş ve pet grubu hayvan sahiplerinin talepleri doğrultusunda farklılığın ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Çalışmada kedilerden sonra kliniğe getirilen hayvan türünün en çok koyun olduğu bunu köpek, inek, keçi ve kısırak takip ettiği tespit edilmiştir. Yapılan bu çalışmada kliniğe getirilmiş olan toplam hayvan sayısı değerlendirildiğinde koyun ve köpek sayıları oranlarının benzer olduğu dikkati çekmiştir (Çizelge 1).

Türler arasında bu sayıların yakın olması sebebi bölgede koyun pupülasyonunun fazla olması ve beraberinde çobanlıkta kullanılmak üzere köpeklere olan ihtiyacın artmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırma kapsamında kliniğe getirilen kedilerin, getiriliş sebepleri incelenmiş ve kedilere ait olgular Çizelge 2'de verilmiştir.

Çizelge 2. Kliniğe getirilen kedilerin aylara göre olguları ve yüzde (%) değerleri

Table 2. Cases and percentage (%) values of cats brought to the clinic according to months

Olgular	Aylar												Toplam %
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	
OHE	10	15	16	12	14	25	3	3	15	18	20	12	153(65,66)
Gebelik muayenesi	2	8	2	10	17	5	-	-	-	-	4	9	57(24,46)
Pyometra	-	-	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	8(3,43)
Meme tümörü	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3(1,28)
Mastitis	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2(0,85)
Toplam	12	23	23	25	36	30	3	3	15	18	24	21	233

OHE: Ovariohisterektomie

Kedilerin kliniğe getiriliş sebeplerinden OHE (Ovariohisterektomie) ilk sırayı oluşturduğu görülmüştür. Kliniğe muayene için kedilerin getirilme sebeplerinin ilk ikisinin OHE (ovariohisterektomie) (%65,66) ve gebelik muayenesi (%24,46) olduğu belirlendi (Çizelge 2).

Çolak ark. (2018) yaptıkları çalışmada pet hayvanlarında ovariohisterektomi (n=354) olgusunun diğer olgulara göre daha yoğun olarak görüldüğünü belirtmişlerdir (Çizelge 2).

Kliniğe getirilen koyunların aylara göre olguları ve yüzde (%) değerlerine ait tanımlayıcı istatistikleri Çizelge 3'de verilmiştir.

Çizelge 3. Kliniğe getirilen koyunları aylara göre olguları ve yüzde (%) değerleri

Table 3. Monthly cases and percentage (%) values of sheep brought to the clinic

Olgular	Aylar												Toplam (%)
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	
Abortus	5	3	60	-	-	-	-	-	-	-	-	-	68(32,69)
Gebelik muayenesi	-	-	8	2	-	-	-	-	5	20	17	10	62(29,80)
Güç doğum	5	19	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33(15,86)
Operasyon sezaryen	-	8	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25(12,01)
Mastitis	4	2	10	-	-	-	-	-	-	1	-	-	17(8,17)
Gebelik toksemisi	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3(1,44)
Toplam	16	32	104	2	0	0	0	0	5	21	18	10	208

Kliniğe getirilen koyunlardaki olgular incelendiğinde getirilme nedenlerinin ilk sırasında abortus (%32,69) olgusu olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeninin bölgede salgın hastalıkların çok olmasından dolayı düzenli olarak aşuların yapılmaması, işletmeler arası koç katımına bağlı veneral hastalıkların bulaşması, ayrıca düzenli bakım besleme şartlarının sağlanmadığı kanaatine varılmıştır. Koyunların kliniğe getiriliş sebebinin ikinci sırasında gebelik muayenesi (%29,80) nin yüksek olması sonbahar ve kış aylarına yakın koç katımı ve gebe kalmayan hayvan sayısının belirlenmesi amaçlı getirilmiştir. Güç doğum (%15,86) ve operasyon (sezeryan) (%12,01) olguları ise daha çok doğum zamanının meydana geldiği mart aylarında görülmüştür (Çizelge 3).

Çalışma kapsamında kliniğe getirilen köpeklerin aylara göre olguları ve yüzde (%) değerlerine ait tanımlayıcı istatistiklerde Çizelge 4'te verilmiştir.

Çizelge 4. Kliniğe getirilen köpeklerin aylara göre olguları ve yüzde (%) değerleri

Table 4. Cases and percentage (%) values of dogs brought to the clinic according to months

Olgular	Aylar												Toplam (%)
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	
Gebelik muayenesi	5	-	-	1	5	-	-	8	10	17	6	9	61(30,80)
OHE	3	5	9	-	-	-	10	6	2	-	-	10	45(22,72)
TVT	3	-	5	7	2	5	-	-	-	7	-	1	31(15,65)
Suni tohumlama	-	-	3	-	-	6	2	3	-	3	-	-	17(8,58)
Güç doğum	3	-	5	-	-	-	-	1	-	2	-	-	11(5,55)
Meme tümörü	2	1	3	-	-	-	-	4	1	-	-	-	11(5,55)
Operasyon sezaryen	-	2	-	5	-	-	-	-	3	-	-	-	10(5,05)
Pyometra	1	-	2	3	1	-	-	-	2	-	-	-	8(4,04)
Prolapsus vagina	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3(1,51)
Yalancı gebelik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1(0,50)
Toplam	17	8	28	18	8	11	12	22	18	29	6	21	198

OHE: Ovariöhisterektomi, TVT: Transmissible Veneral Tumor

Çizelge 4 İncelendiğinde kliniğe getirilen köpeklerin, getiriliş sebepleri incelenmiş ve köpeklere ait olgular verilmiştir. Köpeklerin kliniğe getiriliş nedenlerine bakıldığında ilk sırada gebelik muayenesi (%30,80) olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4). Doğan (2018) yaptığı çalışmada köpeklerin getiriliş nedenlerine bakıldığında kısırlaştırma isteğinin %57,97'lik bir orana sahip olduğu belirlenmiştir.

Kliniğe getirilen sığırların aylara göre olguları ve yüzde (%) değerleri için tanımlayıcı istatistikler ise Çizelge 5'te verilmiştir.

Çizelge 5. Kliniğe getirilen sığırların aylara göre olguları ve yüzde (%) değerleri

Table 5. Cases and percentage (%) values of cattle brought to the clinic according to months

Olgular	Aylar												Toplam (%)
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	
Suni tohumlama	-	-	2	12	18	5	3	5	-	7	6	-	58(34,31)
Gebelik muayenesi	3	-	-	-	7	-	9	-	14	2	9	-	44(26,03)
Mastitis	5	3	-	5	-	8	-	3	10	-	3	-	37(21,89)
Metritis	3	7	1	5	3	1	-	-	-	-	-	2	22(13,01)
Abortus	1	4	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	8(4,73)
Toplam	12	14	3	23	29	14	12	8	24	9	19	2	169

Çizelge 5 incelendiğinde sığırların (inek-düve) kliniğe getiriliş nedenleri arasında ilk sırada %34,31 oranla suni tohumlama tespit edilmiştir. Sarıbay ve ark. (2016)'nın yaptıkları çalışmada ise ilk sırada sığırlarda gebelik muayenesi %53,42 oranda olduğunu bildirmişlerdir.

Konu ile ilgili yapılan çalışmalarda, benzer şekilde Zonturlu ark. (2018) yaptıkları çalışmada ise hastalıkların çeşidine göre gebelik muayenesini %54,77 oranda olduğunu bildirmişlerdir. İneklerde abortus (%4,73) olgusunun az görülmesinin nedeni 23 bölgede doğal aşımın yaygınlığından çok suni tohumlama uygulamasının yapıyor olmasından kaynaklanmaktadır. Çetin ve Alan (2008), yaptıkları çalışmada 479 sığırdan mastitis olgusuna rastlanmıştır.

Bu çalışmada ayrıca kliniğe getirilen keçilerin aylara göre olguları ve yüzde (%) değerleri de incelenmiş ve Çizelge 6'da sunulmuştur.

Çizelge 6 incelendiğinde keçilerin kliniğe sık olarak getiriliş nedenleri sırasıyla abortus %60,60 ve gebelik muayenesinin %24,24 olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 6. Kliniğe getirilen keçilerin aylara göre olguları ve yüzde (%) değerleri

Table 6. Monthly cases and percentage (%) values of goats brought to the clinic

Olgular	Aylar												Toplam (%)
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	
Abortus	10	3	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20(60,60)
Gebelik muayenesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	1	-	8(24,24)
Güç doğum	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5(15,15)
Toplam	10	8	7	-	-	-	-	-	-	7	1	-	33

Konu ile ilgili Doğan (2018) yaptığı çalışmada, keçilerin doğum ve jinekoloji kliniğine geliş sebeplerinin %41,34 gebelik muayenesi olarak tespit etmiştir.

Kliniğe getirilen kısrakların aylara göre olguları ve yüzde (%) değerlerine ait tanımlayıcı istatistikler ise Çizelge 7'de verilmiştir.

Buna göre yapılan incelemede kısraklar ile ilgi en düşük olgunun olduğu sonucuna varılmıştır (Çizelge 7).

Bölgede daha küçük baş ve büyük baş hayvanların yoğunlukta olmasından dolayı rağbet görmemiştir.

Çizelge 7. Kliniğe getirilen kısrakların aylara göre olguları ve yüzde (%) değerleri

Table 7. Monthly cases and percentage (%) values of mares brought to the clinic

Olgular	Aylar												Toplam (%)
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	
Gebelik muayenesi	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1(100,00)
Toplam	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1

Yapılan bu çalışma genel olarak incelendiğinde; hayvanların kliniğe getirilmiş oldukları aylara göre türler bazında getiriliş sebepleri için, sığırlarda doğum sonrası dönem hastalıkları olan metritisin kış ve ilkbaharda daha sık olarak gözlenmiştir (Çizelge 5).

Benzer şekilde koyun ve keçilerde doğum sonrası sorunlar, güç doğum ve mastitis sebebi ile kliniğe getirilme sebeplerinin kış ve ilkbahar aylarında yoğunluk kazandığı tespit edilmiştir (Çizelge 3 ve 6).

Kedi ve köpeklerin kliniğe getiriliş nedenlerine bakıldığında mevsimsel olarak bir farkın olmadığı gözlenmiştir (Çizelge 2 ve 4).

SONUÇ

Sonuç olarak Hayvan Hastanesi kliniğe getirilen hayvan sayılarında yıllara göre bir artışın olduğu görülmektedir. Hayvan türleri kendi içinde incelendiğinde en çok OHE (ovariohisterektomie), gebelik muayenesi ve abortus'un tüm hayvan türlerinde kliniğe getiriliş sebebinin olduğu belirlendi. Türler bazında hayvanların en çok kliniğe getirilen aylara göre; koyun ve keçi sayısının Ocak, Şubat ve Mart ayında sonraki aylara kıyasla artmış olduğu, kedilerde Şubat ve Haziran aylarında, sığırlarda ise genelde Temmuz aylarında getirilen hayvan sayının arttığı belirlenmiştir.

Sonraki yıllarda Hayvan Hastanesinin bölgede tanınmasının artması ile beraber klinik hizmetinin artacağı ve alt yapı ekipmanlarının güncellenmesi ile bilimsel aktivitelere ve öğrencilere daha iyi katkı sağlayacağı sonucuna varıldı. Özellikle olguların hayvan türlerine göre yoğun olduğu aylar, Iğdır Üniversitesi Tuzluca Meslek Yüksek Okulu Laborant ve Veteriner Sağlık Programı öğrencilerinin eğitim-öğretim dönemi süresi içerisinde denk gelmesinden dolayı türler bazında olguların görülmesi ve incelenmesinde pratik yapmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Ayrıca Hayvan Hastanesinin köpek ve kedilerin kısırlaştırılmasında aktif rol oynayacağı ve bölgedeki sokak hayvanlarının popülasyonunun belirli sınırlar içerisinde tutacağı ile ilgili projelerin yapılması ve hayata geçirilmesinde önemli rol üstlenmesi beklenmektedir.

TEŞEKKÜRLER

Makaleyi geliştirmek için yaptıkları katkılardan dolayı isimsiz hakemlere teşekkür ederiz.

YAZAR KATKILARI

Yazarlar bu çalışmaya eşit oranda katkıda bulunmuşlardır.

ÇIKAR ÇATIŞMALARI

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

KAYNAKLAR

- Abay, M., Canoğlu, E., 2018. Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Kliniğine 2012-2017 Yılları Arasında Getirilen Vakalara Genel Bakış. Türkiye Klinikleri Veterinary Sciences-Obstetrics and Gynecology-Special Topics, 4(3), 36-40.
- Alan, M., Taşal, İ., Konuş, R., Şendağ, S., Çetin, Y., 1997. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Kliniğine gelen olguların genel bir analizi. YYÜ Vet Fak Derg, 8, 107-112.
- Çaparlar, C. Ö., Dönmez, A., 2016. Bilimsel Araştırma Nedir, Nasıl Yapılır? Turk J Anaesthesiol Reanim;44:212-8.
- Anonim, 2024a. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hayvansal-Uretim-Istatistikleri>, 2023-49681.
- Çetin, M., ve Alan, M.. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Kliniğinde karşılaşılan meme sorunları. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi, 2008,19(2), 1-6.

- Çolak, A., Polat, B., Cengiz, M., Cannazik, O., 2018. Atatürk Üniversitesi Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Kliniğine 2007-2017 Yılları Arasında Getirilen Vakaların Analizi. *Turkiye Klinikleri Veterinary Sciences-Obstetrics and Gynecology-Special Topics*, 4(3), 18-22.
- Doğan, H., 2018. Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Kliniğine 2003-2016 Yılları Arasında Getirilen Vakaların Değerlendirilmesi.
- Erdem, H., Satılmış, F., Alkan, H., 2018. Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Kliniğine getirilen vakaların analizi. *Turkiye Klinikleri Veterinary Sciences-Obstetrics and Gynecology-Special Topics*, 4(3), 90-94.
- Kaçar, C., Oral, H., Kaya, D., Kaya, S., Kuru, M., Demir, M. C., Karadağ, M. A., 2018. Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Kliniğine 2002-2017 Yılları Arasında Getirilen Vakaların Genel Durumu. *Çetin H. Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Kliniklerine Getirilen Vakaların Analizi*, 1, 68-78.
- Kalkan, C., Öcal, H., Deveci, H., Apaydın, A. M., Çetin, H., Kaygusuzoğlu, E., 1995. [Analysis of various parameters about domestic animals admitted to Obstetrics and Gynecology Clinics of Fırat University Faculty of Veterinary Medicine]. *Türk Vet Hek Dergisi*;7:61-5.
- Kılıçarslan, M. R., Turna, Ö., 2018. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Kliniğine Getirilen Vakaların Analizi. *Turkiye Klinikleri Veterinary Sciences-Obstetrics and Gynecology-Special Topics*, 4(3), 61-67.
- Köse, A. M., Ürer, E. K., Doğruer, G., Sarıbay, M. K., Ergün, Y., 2018. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Kliniğine Getirilen Vakaların Analizi. *Turkiye Klinikleri Veterinary Sciences-Obstetrics and Gynecology-Special Topics*, 4(3), 55-60.
- Sarıbay, M. K., Doğruer, G., Ergün, Y., Köse, A. M., Koldaş, E., 2016. Mustafa Kemal Üniversitesi, Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Kliniği'ne 2010-2015 yılları arasında getirilen hayvanların genel analizi.
- Taşal, İ., Uçar, M., Erdem, H., 1998. 1990-1995 yılları arasında Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Kliniği'ne getirilen hayvanlara toplu bakış. *Eurasian J Vet Sci*;14:59-65.
- Uçar, E. H., Peker, C., Akkuş, T., Çetin, H., Musal, B., Erdoğan, G., Tuna, B., 2018. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Kliniğine 1999-2016 Yılları Arasında Getirilen Vakaların Dağılımı. *Turkiye Klinikleri Veterinary Sciences-Obstetrics and Gynecology-Special Topics*, 4(3), 12-17.
- Yılmaz, O., Birdane, M. K., Yazıcı, E., Çelik, H. A., Özenç, E., Baki, A. D, Uçar, M., 2010. Afyon Kocatepe Üniversitesi Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Kliniği'ne 2001-2009 yılları arasında getirilen hayvanlara toplu bakış. *Atatürk Üniversitesi Vet Bil Derg*, 5, 13-2
- Zonturlu, A. K., Çetin, H., Emre, B., Korkmaz, Ö., Atlı, M.O., 2018. Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Kliniğine 2000–2016 Yılları Arasında Getirilen Vakalara Toplu Bakış. *Turkiye Klinikleri Veterinary Sciences-Obstetrics and Gynecology-Special Topics*, 4(3), 49-54.